

Referanser: MKR 07/21, MRU 05/21, TN 04/21, KISP 09/21

Arkivsak: 17/00344-54

Saksdokumenter:
Ingen

Planer for Teologisk nemnd, Komiteen for internasjonale spørsmål og Menneskerettighetsutvalget 2021–2023 (2. gangs behandling)

Sammendrag

Det skal være en god samhandling mellom Mellomkirkelig råd (MKR), Teologisk nemnd, Komiteen for internasjonale spørsmål og Menneskerettighetsutvalget. MKR skal derfor godkjenne utvalgenes planer og prioriteringer. MKR behandlet saken første gang på sitt møte i februar, og rådet skal nå ferdigbehandle den etter at alle utvalgene har sitt første møte. Utvalgene er nye og gir tilbakemelding om at de ønsker å ha mulighet til å drøfte planer og prioriteringer noe mer på sitt neste møte. Det gis det åpning for.

Planene er en kombinasjon av tema som rådet og sekretariatet ser behov for at utvalgene behandler, og tema som utvalgsmedlemmene selv har foreslått. Saksorienteringen redegjør for planer og prioriterte arbeidsfelt for de tre utvalgene ut 2023.

Forslag til vedtak

1. Mellomkirkelig råd godkjenner planene for Teologisk nemnd, Komiteen for internasjonale spørsmål og Menneskerettighetsutvalget for 2021–23 i tråd med sakspapiret.
2. Utvalgene gis frihet til å justere planene underveis i perioden. Mellomkirkelig råd holdes orientert om dette..

Saksorientering

Bakgrunn

Mellomkirkelig råd skal godkjenne planene til Teologisk nemnd, Komiteen for internasjonale spørsmål og Menneskerettighetsutvalget for perioden 2021–23. Alle utvalgene har hatt sitt første møte og drøftet sakene MKR spilte inn fra rådsmøtet i februar, samt saker utvalgsmedlemmene selv ønsker å jobbe med i denne perioden.

Det tas hensyn til at nye saker kan dukke opp som nødvendiggjør justeringer i prioriteringer og planer underveis i perioden ut 2023.

Planer og prioriteringer

Alle utvalgene:

1. Innspill til relevante saker som MKR, KR eller BM behandler.
2. Aktuelle saker fra økumeniske organisasjoner.
3. Forberedelser til generalforsamlingene i KV, LVF og KEK.

Teologisk nemnd

TN vil arbeide med følgende tema: (ikke prioritert rekkefølge)

1. Aktuelle perspektiver på forståelse av kirkens enhet og mangfold. Herunder kan kirkeavtaler, særlig Porvoo-avtalen og Nådens fellesskap, behandles. MKRs forslag om temaer knyttet til enhet/mangfold/enighets-/uenighetskirke er et aktuelt perspektiv for dette arbeidet.
2. «Religionsmøte og kirkelige handlinger» og oppfølging av Bispemøtets veiledning. TN mener det bør vurderes hvorvidt og hvordan vi fortsetter arbeidet med religionsdialog, særlig med tanke på tilsynets funksjon.
3. Den norske kirkes kall og identitet – en spagat mellom «Kristi kropp» (1 Kor 12) og «Norges folkekirke» (Grunnloven § 16, sml. Trossamfunnsloven § 10). TN mener at forslaget kan knyttes sammen med et særlig aktuelt område det er viktig å jobbe videre med, nemlig kirkelig omorganisering og dens teologiske konsekvenser, særlig med tanke på embetsteologi og økumeniske avtaler.
4. Forholdet mellom dåp og nattverd, mellom teologi og praksis, bør drøftes, bl.a. om forståelsen av at deltakelse i nattverd forutsetter dåp. Saken bør diskuteres i lys av pågående økumeniske samtaler om dåp og nattverd.
5. Kirkens digitale tilstedeværelse. TN mener at saken er aktuell fordi digital omlegging av kirkelig arbeid og tjenester, bl.a. som konsekvens av koronapandemien, får konsekvenser for teologi og kirkelig praksis. TN bemerker at det allerede arbeides med dette temafeltet flere steder, bl.a. har Bispemøtet utlyst Olavsstipend for 2022.

6. Den norske kirkes lutherske identitet, blant annet i lys av utfordringer knyttet til avkolonialisering av luthersk ekklesiologi. Det lutherske verdensforbunds studieprosess om luthersk identitet kan være relevant for saken.

Komiteen for internasjonale spørsmål

KISP vil arbeide med følgende (ikke prioritert rekkefølge):

1. Vern om skaperverket. Vi befinner oss i en brytningstid hvor valg som tas det neste tiåret, vil få avgjørende betydning for livsvilkårene for mennesker og for hele skaperverket i fremtiden. I denne situasjonen er kirkens kall å fremholde skaperverkets og menneskenes gudgitte verdi og solidariteten med dem som rammes hardest av klimaendringer og naturødeleggelse. Urfolks tradisjonelle kunnskap kan bidra til en mer bærekraftig utvikling av menneskets relasjon til, og plass i, skaperverket. Den norske kirke må både begrense sitt eget økologiske fotavtrykk, og være en tydelig stemme for rettferdighet og vern om alt liv på jorda.

KISP vil bidra til refleksjon omkring menneskets plass i skaperverket og innholdet i bærekraftig utvikling-begrepet, og være en pådriver for kirkens engasjement for vern om skaperverket, klimarettferdighet og rettferdig omstilling.

Relevante prosesser:

- Kirkemøtesak 2021: Mer himmel på en truet jord (oppfølging)
- Årlig markering av Skaperverkets dag og Season of Creation
- UNFCCC CoPs (FNs klimatoppmøter)
- Norsk handlingsplan for bærekraftsmålene

2. Fred og forsoning, nedrustning. Under covid-19-pandemien er situasjonen for mennesker i mange konfliktområder ytterligere forverret, når verdens oppmerksomhet er fokusert på pandemihåndtering, samtidig som pandemien har forverret den humanitære situasjonen. Fred er et grunnleggende vilkår for å oppnå bærekraftsmålene – samtidig vil klimaendringer, matusikkerhet og økende ulikhet kunne øke risikoen for konflikt og krig. Vi står i en økumenisk tradisjon der arbeid for fred og forsoning på det individuelle, samfunnsmessige og politiske plan er en viktig del av det kristne livet.

KISP vil følge med på aktuelle konfliktområder og på de store sikkerhetspolitiske temaene. I 2021-22 bør vi ha et særlig blikk på Norges rolle i FN's sikkerhetsråd og fortsette dialogen med UD om dette. Viktige tema for KISP er religiøse aktørers bidrag til freds- og forsoningsarbeid, sivilsamfunnets rolle, herunder 1325-agendaen (Kvinner, fred og sikkerhet), 2250-agendaen (Ungdom, fred og sikkerhet) og forholdet mellom klima og sikkerhet. Arbeidet med nedrustning – blant annet engasjement for norsk tilslutning til forbudstraktaten om atomvåpen – bør fortsette, i samarbeid med ICAN og andre. KISP bør også følge opp MKRs uttalelse om å forby autonome våpen.

Relevante prosesser:

- Møter med UD (Politisk ledelse/Seksjon for samordning av sikkerhetsrådssaker/seksjon for menneskerettigheter, demokrati og likestilling).

3. Ingen skal utelates: Redusere ulikhet. Ingen skal utelates (Leave no one behind – LNOB) er et overordnet prinsipp for bærekraftsmålene. Rundt 10 % av verdens befolkning nås i liten grad av tradisjonelle tiltak. Dette er funksjonshemmede og syke, migranter og flyktninger, urfolk, fattige på landsbygda og i slummen i byene. Det er mennesker som er utsatt for slaveri, trafficking eller kastediskriminering. Som kirke er dette grupper vi alltid har hatt et fokus på og jobbet med, gjennom diakonalt arbeid, misjon og humanitært arbeid. Samtidig utfordres også kirkens eget tradisjonelle arbeid på at LNOB oppfylles.

Økende forskjeller mellom rike og fattige bryter på et grunnleggende plan med det kristne synet på mennesket som skapt av Gud, og likeverdige. Samtidig utfordrer store ulikheter tilliten i et samfunn og kan føre til økt konfliktnivå. I dag øker ulikheten innad i de aller fleste land, også i Norge. Samtidig er det fortsatt ulikheten i velstandsnivå mellom land som er den viktigste faktoren som avgjør hvilke muligheter et menneske får. Veksten i ulikhet har akselerert med covid-19-pandemien, og det er avgjørende at en «gjenoppbygging» etter pandemien blir gjort på en måte som jevner ut økonomiske forskjeller. Kjønn er en av de viktigste faktorene som forklarer ulikhet over hele verden, og kampen for likestilling er derfor sentralt i bekjempelsen av ulikhet. Et mangfoldig sivilsamfunn kan være en viktig kraft for å gi stemme til aktører som ellers har liten innflytelse over eget liv og over samfunnet, og et fritt og sterkt sivilsamfunn kan være et viktig vern om menneskers rettigheter og motvirke økende ulikhet. Å verne om rommet for sivilsamfunnet er dermed også en kamp mot ulikhet, og en forutsetning for å nå bærekraftsmålene.

Relevante prosesser:

- Økonomisk rettferdighet (inkl. kirken som innkjøper og kapitalforvalter) (KM-sak 2022)
- Revidering av Plan for likeverd, likestilling og mangfold (KR/MRU)

4. Teknologi kan være en velsignelse og en forbannelse. På den ene siden gir det mulighet til å varsle om gresshoppesvermer via en app i Øst-Afrika. Den kan også skape en trygg sosial arena for våre unge under pandemien, som ikke krever fysisk tilstedeværelse. Gruppedannelser med felles tankegods etableres lett uavhengig av geografi. Demokratiet stimuleres av åpen debatt. På den annen side skaper teknologien sterkere utenforskap hos sårbare unge når de på sin telefon ser at hele vennegjengen er på samme sted uten at de selv er invitert. Den er en ny arena for både mobbing og digitale overgrep, som også leder til fysiske og isolerte grupper som dyrker villfarelser og konspirasjoner. Våpen som dreper uten mennesker i beslutningssyklusen, reiser nye etiske problemstillinger. Demokratiet utfordres av en informasjonsstrøm hvor ekthet og sannhet taper. Verden blir mindre fordi forskjellige komponenter til et produkt lages i forskjellige verdensdeler og settes sammen i en annen for deretter å bli distribuert i alle. Men verden blir også større fordi et brudd i den digitale verdikjeden bringer opp komplekse og tidkrevende utfordringer. Små forstyrrelser av naturlige årsaker, menneskelig svikt eller angrep utenfra kan påføre samfunnet stor skade.

Ny teknologi fører med andre ord med seg problemer og muligheter relatert til både individ, samfunn og internasjonale relasjoner. Den kan være nøkkelen til et bedre vern om skaperverket, men kan også være ødeleggende. Teknologien kan skape bedre muligheter for fred, forsoning og nedrustning – eller bli et uoverstigelig hinder. Den kan gjøre eksisterende ulikheter enda større, men også bygge nye broer. – Hvordan vi tenker fra et etisk og økumenisk perspektiv om anvendelse av – og grenser for – den nye teknologien som påvirker det meste annet.

I vår sammenheng kan teknologien brukes til å etablere og videreføre relasjoner med kirker over hele verden. En bør diskutere om en bør ha digitale solidaritetsbesøk til søsterkirker nå under pandemien, der en kan samtale, be sammen, dele utfordringer og utvikle samarbeid om felles målsettinger. Dette kan bidra til å bygge bånd i en tid der verden er splittet.

Relevante prosesser:

- Delta i/stimulere til offentlig samtale omkring autonome våpen (og evt. andre temaer knyttet til teknologi)

Menneskerettighetsutvalget

Menneskerettighetsvalget er et nyopprettet utvalg og ønsker å konsentrere seg om få saker nå i oppstarten av utvalget.

1. Tros og livssynsfrihet. I mandatet til MRU følger det at utvalget skal ha et særlig fokus på temaene migrasjon og flyktningerett, tros- og livssynsfrihet og likestilling og diskriminering. Utvalget vil følgelig arbeide med å løfte disse områdene i perioden fram til 2023, men har samtidig bestemt seg for å ha et spesielt fokus på tros- og livssynsfrihet, både nasjonalt og internasjonalt.

I lys av at man ser en økende innskrenking og kontroll av tros- og livssynsfriheten nasjonalt og internasjonalt, ønsker AU å arbeide med å tematisere nettopp menneskerettighetenes vern mot statlig inngripen på dette feltet. AU ønsker i forlengelsen av dette bl.a. å utarbeide et notat om temaet som vil kunne tjene som en ressurs for MKR og resten av Dnk.

Menneskerettighetsutvalget vil i tillegg arbeide med forberedelse og av disse sakene:

1. Økonomisk rettferdighet (foreløpig arbeidstittel på KM-sak 2022)
2. Utvikle en helhetlig policy om Den norske kirkes arbeid med migrasjon, asylpolitikk og solidaritet med mennesker på flukt. (MKR-sak)
3. Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel 2021-23. (MKR-sak)

Økonomiske/administrative konsekvenser

Utvalgets arbeid innarbeides i Kirkerådets ordinære budsjett.